

29. oktobar 2019.

Predsjednik Vlade Crne Gore Duško Marković – Intervju Televiziji Crne Gore (stenogram)

Emitovan: 29. oktobra 2019. u 20:05

Novinar: Borislav Višnjic

TVCG: Poštovani gledaoci, gost javnog servisa je predsjednik Vlade Duško Marković. Gospodine Markoviću, hvala što ste izdvojili vrijeme za Televiziju Crne Gore.

DUŠKO MARKOVIĆ: Hvala na pozivu i pozdrav za Vaše gledaoce.

RTCG: Evo, krenućemo upravo od onoga što smatram da najviše zanima građane pogotovo prvog i tridesetog u mjesecu – to su finansije. Nedavno ste izjavili kako naša ekonomija bilježi rast od 5%. Smatrate li da tome doprinosi bolja naplata poreskog duga. borba protiv sive ekonomije i da li ima prostora za napredak u tim oblastima?

DUŠKO MARKOVIĆ: Prvo da vas podsjetim da sam u svom ekspezu, preuzimajući Vladu, najavio da je Crnoj Gori neophodan kontinuirani rast između 3,5 i 4% godišnje kako bi crnogorska ekonomija mogla biti podignuta na viši nivo i u skladu sa realnim potrebama građana koji prije svega žele da žive bolje. Dakle, za bolji standard stanovništva. Mi vidimo, kao što ste Vi rekli, da u ove dvije i po godine, sada skoro pune tri godine, naša ekonomija bilježi impozantan rast ne samo kada to upoređujemo sa parametrima rasta naše nacionalne ekonomije u prethodnim periodima, koji je takođe bio zavidan, nego u poređenju sa tim kako rastu ekonomije drugih zemalja, prije svega evropskih zemalja.

2017. godine smo imali rast ekonomije od 4,7%, a u 2018. godini 5,1% što znači da smo za dvije godine imali prosječnu stopu rasta naše ekonomije od 4,9%.

Rekao bih da postoji više razloga za takav trend u našoj ekonomiji. On je rezultat prije svega posvećenosti same Vlade i njenoga tima, ali i svih aktera koji učestvuju ekonomskom životu Crne Gore. Podsjetiću Vas da sam, takođe preuzimajući dužnost, rekao da se u Crnoj Gori nećemo dijeliti na one koji se obilježavaju javnim etiketiranjem da li doprinose crnogorskoj ekonomiji ili joj nanose štetu nego samo na one koji rade, koji doprinose i one koji nijesu odgovorni i ne doprinose.

Dakle, mi smo pokrenuli jedan opšti društveni dijalog na svim nivoima u Crnoj Gori kako bismo stvorili pretpostavke za rast naše ekonomije i bolji standard stanovništva. Tu prije svega mislim na udruženje poslodavaca svih vrsta od Privredne komore, Udruženja stranih investitora, Unije poslodavaca, naravno drugih poslodavačkih udruženja, ali istovremeno i sa sindikatima. To je rezultiralo jednom sinergijom pronalaženja najboljih mogućnosti za ubrzani rast crnogorske

ekonomije. Istovremeno smo pronalazili zajedno rešenja za ono što su suštinske i ozbiljne posljedice po negativne trendove, a to je neformalna ekonomija. Tu smo pokrenuli niz aktivnosti u okviru same administracije, ali takođe razgovarajući sa našim partnerima, popravljajući naše zakonodavstvo i sa sindikatima tražeći zajedničke modele da prepoznamo sve izvore neformalne ekonomije i velikog odliva novca van državne kase. Tako da smo i na tom planu postigli ozbiljan rezultat.

Riječju, ovaj rezultat je rezultat sveukupne posvećenosti svih aktera u Crnoj Gori koji su usmjereni na ekonomiju, na njen rast, na razvoj, na nova radna mjesta i na viši nivo standarda.

To je rezultiralo i našom ozbiljnom reputacijom, ekonomskom i finansijskom reputacijom, kako na globalnom finansijskom tržištu tako i na ekonomskom tržištu. Crna Gora je veoma cijenjena na međunarodnom finansijskom tržištu. Kreditne agencije su nam za kratko vrijeme popravile naš kreditni rejting i naše pozicije, a istovremeno smo i na svim listama globalne konkurentnosti popravili naše pozicije i Crnu Goru učinili prestižnom investicionom destinacijom.

Evo nekoliko podataka, pored stopa rasta, koji govore o tome: mi smo smanjili poreski dug za preko 190 miliona eura u odnosu na 1. januar 2017. godine. Istovremeno smo po osnovu reprograma poreskog duga naplatili do devetog mjeseca ove godine 58 miliona eura. Plan nam je da iduće godine naplatio između 15 i 20 miliona eura. Stabilizovali smo naše finansije lokalnih samouprava, smanjili smo dug lokalnih samouprava za preko 11 miliona eura i sada lokalne samouprave redovno izmiruju svoje obaveze po zakonu. Istovremeno smo naplatili preko 260 miliona eura novih izvornih prihoda, u okviru toga 160 miliona eura više od planiranog. Naš kapitalni budžet, kao najsnažnija razvojna komponenta Vlade, ove tri godine je iznosi preko 850 miliona eura. Dakle, zahvaljujući svemu tome mi imamo i više radnih mjesta, oko 30.000 više radnih mjesta za ove tri i po godine, imamo više novca u našem budžetu za kapitalnu infrastrukturu.

Crna Gora je veliko gradilište kao što znate i danas možemo biti veoma zadovoljni onim što smo uradili.

Ali kako ste Vi rekli odnosno kako ste pitali: da li ima prilike za novi pomak, za novi kvalitet? Naravno da ima i to prostora ima puno. Kao što sam više puta rekao uradićemo sve da ni jedan euro državnog novca ne ide u privatne džepove nego mora završiti tamo gdje mu je mjesto kako bi građani imali sve koristi od toga.

RTCG: Govorili smo o ekonomskom rastu. U javnosti se ipak mogu čuti kritike da taj rast ne doprinosi ozbiljnim razvoju naše ekonomije. Kako komentarišete takve ocjene?

DUŠKO MARKOVIĆ: Rekao bih iz ovih podataka o kojima sam prije govorio da su te kritike apsurdno nerazumljive. One su čak primitivne i bizarne. Reći da za dvije i po godine ovakav rast nije doprinio razvoju zemlje i poboljšanju standarda građana ruši se samo jednim osnovnim i ključnim podatkom, a to je da smo smanjili stopu nezaposlenosti za dvije i po godine za preko 8%. Podsjetiću sve, a to se vrlo lako može provjeriti u evidencijama, da smo u martu 2017. godine, Vlada je preuzela mandat u 28. novembra 2016. godine, morali smo zbog toga što vlada izbornog povjerenja nije radila vladin posao nego je radila druge poslove, da za 15 dana pripremimo budžet i da pripremimo Plan finansijske konsolidacije zbog visokog deficita javnog

duga, zbog zakonske obaveze. Dakle, mi smo u martu 2017. godine imali stopu nezaposlenosti 22,7%. U januaru 2017. godine broj zaposlenih je bio 177.000 u Crnoj Gori. Krajem devetoga mjeseca [2019. godine] stopa nezaposlenosti u Crnoj Gori je 14,3%, a broj zaposlenih krajem septembra u Crnoj Gori je preko 205.000, s tim što smo u avgustu imali broj zaposlenih 215.000.

Dakle danas nema crnogorske porodice, crnogorskoga domaćinstva koje ne može reći da neko iz njegove porodice u ovom periodu nije dobio za posao baš zbog ovakvog rasta. Istovremeno su 850 miliona eura ulaganja u infrastrukturu, kapitalnu infrastrukturu u zemlji, ogromni benefiti i po građane i po državu.

Danas se radi u Herceg Novom, radi se u Kotoru, radi se na Cetinju, radi se u Podgorici, radi se u Baru, radi se na Sjeveru poslije dužega vremena intenzivno u svakoj opštini. Danas mi ne govorimo o investicijama koje treba da se realizuju nego govorimo o stotinama miliona eura koji se troše u kapitalne projekte na Sjeveru, koje doprinose razvoju ekonomije, a tu ekonomiju podstiču pojedinci i crnogorske kompanije.

Dakle, benefiti su ozbiljni zbog čega se to želi kompromitovati – razlozi su jasno politički. Ovoj Vladi i ovoj politici se ne želi uspjeh, svaki uspjeh se mora u prvom danu kompromitovati. Na primjer na jednoj crnogorskoj televiziji, privatnoj, sam sinoć gledao prilog gdje se pokušava kompromitovati projekat početka i stvaranja pretpostavki za gradnju žičare od Kotora do Njeguša, vrijednosti 25 miliona eura, privatnim novcem, ne državnim novcem, ne u privatno-javnom partnerstvu nego privatnim novcem u kojem će država dobijati zakupinu, a Crna Gora dobiti nevjerovatnu priliku da razvije svoj potencijal na tom prostoru od kojeg će bolje živjeti i građani Kotora i građani Cetinja, Njeguša, gdje će turistička privreda Nacionalnoga parka dobiti posebno na potencijalu... Ta odluka Vlade se sinoć u jednom prilogu na jednoj privatnoj televiziji pokušala dovesti u pitanje sa osnovnom dilemom: Zašto se nije realizovao prethodni projekat vrijedan 40 miliona eura? Pa samo zbog toga što nije bilo interesovanja i nije bilo investitora. Sada imamo i interesovanje i investitora za ovaj projekat, racionalniji i sa puno sa puno efekata. Dakle, to su razlozi ove kompromitacije naše politike u prvom koraku jer ne samo opozicioni političari i političke stranke nego i određeni interesni centri koji su oko medija i povezani sa medijima žele Vladinu ekonomsku politiku i njene rezultate kompromitovati na prvom koraku. Naravno, mi se ne nerviramo zbog toga, mi samo još žešće i snažnije radimo i ponosni smo na taj rezultat. Istovremeno sam ponosan na ono što mi građani kažu, svakoga dana kada se sa njima sretnem na terenu o rezultatima te politike i novim politikama za njih.

RTCG: Rekli ste i samo da je nezaposlenost smanjena za nekoliko procenata što govori i zvanični podaci MONSTAT-a u odnosu na prošlu godinu. Ipak, tokom ove ljetnje sezone turistički poslenici su se žalili na nedostatak kvalifikovane radne snage. Da li je zaista riječ o tome, ili ta radna snaga odlazi u zemlje regiona zbog boljih uslova?

DUŠKO MARKOVIĆ: Slažem se. Mi imamo dva problema kad je u pitanju tržište rada: imamo problem sa nedostatkom radne snage i takođe imamo problem zbog toga što jedan broj ljudi, posebno mladih ljudi, ne želi da radi u privatnom sektoru i prije svega je usmjeren na državni sektor odnosno na državnu administraciju. Mi pokušavamo da širokim dijalogom za naše mlade ljude unaprijedimo ukupan društveni ambijent, ukupno okruženje i ne samo radno kako bi ono bilo inspirativno da se ovdje traži posao, da se ovdje u Crnoj Gori dođe do radnog angažmana,

da se ovdje pristojno zarađuje, a da se manje ide u državnu administraciju, a posebno da se ne odlazi da se ne odlazi van Crne Gore. Razlozi zato su višestruki i oni tiču naše prošlosti kada smo imali drugi sistem društvenog uređenja, kada nam je sistem obrazovanja bio drugačiji, kada smo se usmjeravali uglavnom prema državnom sektoru, kada je država morala naći posao za svakoga, kada sami niste tražili posao. Ja vjerujem da i iz ovih podataka o kojima sam govorio da to vrijeme polako prolazi i da u Crnoj Gori ima sve više prilika za nova radna mjesta. Mi smo, kao što znate, sproveli reformu u obrazovnom sistemu. Prešli smo na dualno obrazovanje u srednjim školama. Istovremeno smo uveli obaveznu praksu na fakultetima. Naše Ministarstvo nauke sprovodi intenzivne programe i okviru svog resora u koordinaciji sa drugim resorima u zemlji, sa međunarodnom i domaćom naučnom zajednicom kako ovdje da osposobi mlade ljude da se bave istraživanjem inovacijama i na taj način pomažu sebi i cijeloj ekonomiji.

Dakle, taj problem će biti sve manji, a posebno od trenutka kada na Sjeveru realizujemo sve ove projekte jer ipak najveći broj mladih ljudi odlazi sa Sjevera. Zbog toga je 80% Vladinih napora da se razvija Sjever, da tamo mladi ljudi ostaju ne samo zbog Sjevera nego zbog cijele Crne Gore.

Trideset hiljada novih radnih mjesta u dvije i po godine je ozbiljan napredak i velika ponuda i za domaću radnu snagu, ali naravno i za one koji dolaze sa strane.

Nikada neće imati dovoljno ljudi za ovakvu ekonomiju i za ovakve njene potrebe na domaćem tržištu, ali je važno da obezbijedimo povoljan ambijent i povoljno društveno okruženje. I na kraju: tom ambijentu ne doprinosi samo Vlada. Tom ambijentu moraju doprinositi svi društveni akteri. Ako danas u parlamentu politička opozicija govori o tome da je ovo zemlja beznađe da je ovo zemlja iz koje treba bježati, a ne u kojoj treba stvarati nije doprinos povoljnom ukupnom društvenom ambijentu da ovdje mladi ljudi prepoznaju svoje prilike. Vlada ne želi na takav način da odgovori toj destrukciji nego ekonomskim razvojem, novim radnim mjestima i, naravno, kvalitetnim radnim mjestima.

RTCG: Da se zadržimo još malo na ljetnjoj turističkoj sezoni iako je krenula lošije prema najavama prevazići će vjerovatno prethodnu koja je bila rekordna. Kakvi su u posljednji pokazatelji?

DUŠKO MARKOVIĆ: Posljednji pokazatelji su impresivni, zaista van svakog očekivanja. Ja pratim kretanja prijavljenih gostiju na nedjeljnom nivou. Podaci od petka 25.10. su da u Crnoj Gori boravi 45% više gostiju nego na isti dan prošle godine. Dakle, to je veoma dobar, nevjerovatan podatak. Crna Gora više nije turistička destinacija u koju se dolazi 15. jula, a odlazi 15. avgusta. Crna Gora je danas i turistička destinacija gdje sezona počinje 1. januara, a završava se 31. decembra.

Mi smo već u devet mjeseci zabilježili rekord u broju noćenja stranih gostiju od preko sedam miliona, 500.000 više nego prošle godine. Prihodi procijenjeni u ovom trenutku, ukupni prihodi od turističke privrede, veći su za 4% nego prethodne godine. Dakle, ova godina će biti bolja nego prethodna za koju smo govorili da je rekordna, jedna od najboljih u posljednjih 35 ili 37 godina kako su govorili statističari. Zaista imamo razloga da budemo zadovoljni turističkom sezonom i njenim efektima.

Na primjer, na današnji dan prihodi od boravišne takse prelaze devet miliona eura. To je za preko milion i po eura više nego u istom periodu prošle godine. Ni jedan podatak, finansijski i svaki drugi podatak, ne može osporiti ovogodišnju fantastičnu sezonu.

RTCG: Govorili smo o ljetnjoj, a ubrzo nas očekuje i zimska turistička sezona. Prošle godine je otvoren novi Ski centar Kolašin 1600, a najavljena su i nova ulaganja u slične objekte na Sjeveru. Smatrate li da boljim vezivanjem tih objekata u tom dijelu naše zemlje poboljšamo upravo ono o čemu ste govorili sada – šanse da postanemo cjelogodišnja turistička destinacija?

DUŠKO MARKOVIĆ: Ja vrlo često i ciljano govorim da je Sjever 55% razvojnih potencijala Crne Gore. Dakle, nema razvoja Crne Gore ni u jednom sektoru, ne samo u turizmu nego u energetici, poljoprivredi, infrastrukturi, nema razvoja Crne Gore bez razvoja Sjevera. Ono što danas ima crnogorski Sjever nema ili ima malo koja zemlja i u regionu i šire. Ali nažalost zbog različitih razloga, objektivnih okolnosti, Sjever nije imao priliku da taj svoj potencijal stavi u funkciju razvoja zbog zaostalosti prije svega u izgradnji infrastrukture. I zbog toga smo mi snažno krenuli da gradimo nove puteve, da gradimo novu energetska infrastrukturu.

Rijetko će naši kritičari reći da je već krenuo projekat obnove naše energetske infrastrukture prije svega na Sjeveru vrijedne 80 miliona eura za tri godine. CEDIS već intenzivno radi na uspostavljanju kvalitetnije energetske infrastrukture koja će unaprijediti usluge i građanima, ali privredi. Gradimo jedan od najljepših ski centara u Evropi na cijeloj planini Bjelasici koja uključuje opštine Kolašin, Mojkovac, Bijelo Polje, Berane, jednim dijelom i Rožaje. To će povezati ne samo turistički nego i ukupni ekonomski potencijal i to će imati nemjerljive benefite. Ski centri na Sjeveru neće imati samo funkciju zimi kada je snijeg. Oni će čak imati veći potencijal ljeti zbog toga što su naše planine bogate jezerima, rijekama, predivnim potocima, veoma su lako dostupne i izazovne su za turiste. Naše planine su ljeti pune stranih turista. Ova infrastruktura će omogućiti da povežemo ljetnu i zimsku turističku sezonu.

Ono što je interesantno, za sam kraj, na ovu temu je da sve više kapitalnih investitora na našoj obali traži širenje svoga biznisa na Sjever: Porto Montenegro, Luštica Porto Novi sada traže tačke svoga biznisa i na Sjeveru kako bi mogli povezati ponudu između sjevera i juga na tako malom prostoru. Dakle, benefiti će biti veliki, ja ih očekujem za već dvije, tri godine.

RTCG: Govorili ste o kapitalnim investicijama. Nedavno se boravili u Porto Novom kada ste rekli da ste impresionirani onim što vidite. Smatrate li da imamo i dalje prostora da privlačimo strane direktne investicije poput te i ostalih realizovanih koje ste takođe pomenuli?

DUŠKO MARKOVIĆ: Prvo da Vam kažem za Porto Novi: zaista sam impresioniran. Tu praktično niče jedan novi grad na našoj obali po najvećim standardima sa nevjerovatnom, građevinskom i arhitektonskom vrijednošću, oslonjen na naše lokalno podneblje, na našu kulturnu baštinu.... Dakle, to nije hotel u koji će se dolaziti i spavati i naplaćivati usluge To će biti grad u kojem će se živjeti dvanaest mjeseci, to će biti grad u koji će dolaziti iz Amerike, Australije, Evrope i naravno iz Crne Gore. I zbog toga je ovaj projekat veoma impresivan i po svom ukupnom sadržaju, a ne samo po nivou investicije od milijardu eura. I zbog toga sam srećan. Ne samo zbog te investicije nego zbog svega onoga čemu ona doprinosi. Veliki broj mladih ljudi koji rade u različitim faktorima u Evropi i svijetu već sada se vraćaju i nude se da rade u tom kompleksu.

Takvi projekti privlače kod nas potencijal i znanje iz inostranstva. Naravno da postoji još puno projekata ne tako imponantne vrijednosti. Vjerujem da će se brzo steći uslovi da počne gradnja novog resorta na Plavim horizontima na Luštici – North Stara, Ritz Carltona... Istovremeno Porto Montenegro razvija novi kompleks u okviru već postojećeg. Vidjeli ste na Žabljaku da smo ozvaničili gradnju jednog od najljepših planinskih hotela sa pet zvjezdica. Istovremeno imamo i druga interesovanja za hotele na Bjelasici, prije svega u Kolašinu u ovom trenutku. Već su podnijeta tri investiciona programa za program ekonomskog državljanstva.

Dakle, Crna Gora će biti, kada je u pitanju njen turistički potencijal, veliko gradilište u narednih desetak godina. A Crna Gora danas je jedna od najprestižnijih investicionih destinacija, ne samo u turizmu nego i drugim sektorima, u svijetu. Vidjeli ste da to pokazuju i renomirani časopisi i agencije koje nas svrstavaju u sami vrh – top ne samo turističkih nego i investicionih destinacija.

RTCG: To je moje naredno pitanje: Nedavno je Crna Gora emitovala obveznice u vrijednosti od 500 miliona eura po, kako je saopšteno iz Vlade, najpovoljnijim uslovima do sada. Zbog čega ste se odlučili na taj korak i na što će biti utrošen dobijeni novac?

DUŠKO MARKOVIĆ: Kada smo izlazili sa našom emisijom euroobveznica u 2018. godini tada smo rekli da je to najbolja pozicija i najbolja ponuda koju smo imali otkad Crna Gora izlazi na međunarodno finansijsko tržište. Ove godine smo takođe izašli ranije zbog procjena u Vladi da je to bolje da uradimo sada nego da čekamo proljeće 2020. godine zbog globalnih ekonomskih kretanja. Vidite da je globalna ekonomija, svjetska ekonomija, u ozbiljnim izazovima: trgovinski sukobi, pad ekonomske aktivnosti, u trećem kvartalu evropska ekonomija je rasla po stopi od svega 0,2%, a crnogorska 3,2%. Dakle, mi smo se odlučili da izađemo na međunarodno finansijsko tržište da bismo obezbijedili 500 miliona eura za vraćanje državnog duga koji nam dopijeva u martu 2020. godine. I dobili smo još bolje uslove nego u prethodnoj aktivnosti sa kamatom od 2,55% i rokom dopijeaća od 10 godina. Ali, znate šta je tu još interesantnije: mi smo tražili 500 miliona, a potražnja investitora je bila za milijardu i osam stotina miliona, za skoro dvije milijarde eura. To govori o povjerenju u Crnu Goru, u njenu ekonomsku politiku i u Crnu Goru kao investicionu destinaciju. Sto devedeset stranih investitora se pojavilo na toj emisiji i potražnja je bila skoro dvije milijardi eura, ali nama nije trebalo više od 500 miliona eura. To je dokaz da Crna Gora ide pravim putem, to je najbolja potvrda i najbolji odgovor crnogorskim kritičarima da je „crnogorska ekonomija na pogrešnom putu“ ili da je „došla do zida“.

RTCG: Već mjesecima u javnosti je aktuelno pitanje valorizacije aerodroma u Podgorici i Tivtu kroz davanje koncesija. Objavljeno je da je interesovanje koncesionara ogromno i da se prve ponude očekuju već početkom naredne godine. Gdje Vi vidite prednosti ponuđenog modela?

DUŠKO MARKOVIĆ: Znae, a i cijela javnost zna da sam ja posebno insistirao na tom pristupu kada je u pitanju valorizacija crnogorskih aerodroma jer sam procijenio da mi kao predsjedniku Vlade pripada dužnost da lomim unutrašnje otpore bilo koje vrste da jedan takav nesporan ekonomski i razvojni resurs što prije stavimo u funkciju razvoja zemlje.

Kad ovo kažem ne mislim uopšte na kvalitet menadžmenta u Aerodromima. Oni odlično rade svoj posao u postojećim uslovima i oni bilježe dobre finansijske rezultate odnosno sve bolje i

bolje finansijske rezultate iz godine u godinu. Ali to ne popravlja naše mogućnosti. Nije sve u tome da li ćemo imati milion ili dva miliona eura na kraju godine više prihoda od aerodroma nego da li će crnogorski aerodromi uspjeti da prime dva ili pet miliona putnika i više miliona putnika. Ne samo zbog turista nego zbog cijele ekonomije. U Crnu Goru više ne dolaze samo turisti nego dolaze biznismeni, dolaze njihove porodice, dolaze kulturni poslenici, dolaze filmski poslenici – Crna Gora će možda poslati i filmska destinacija... U Crnu Goru se najčešće dolazi avionom, ali svakoga dana od ozbiljnih ljudi, bilo pojedinaca bilo ljudi iz biznisa, čujete razočaranje sa čim se susrijeću kada dođu na crnogorske aerodrome. Dakle, aerodromska infrastruktura je na nedopustivo niskom nivou za onaj trenutak u kojem se Crna Gora nalazi i za njene ekonomske ambicije. I to je pitanje koje se moralo hitno riješiti. Ja žalim zašto nijesmo prije godinu dana uspeli da dođemo do odluke jer bismo danas možda već imali rekonstruisani aerodrom u Tivtu, možda bismo imali i vodni terminal i mnogo veće benefite po našu ekonomiju i mnogo više radnih mjesta nego što ih imamo danas.

Dakle, u pitanju je infrastruktura, u pitanju je potencijal i kapacitet, a ne samoupravljanje. Naravno drugo važno pitanje te koncesije je avio dostupnost. Moramo Crnu Goru učiniti dostupnijom širom planete – od Amerike, Evrope, Azije, više nego što je to danas.

I evo, 30. oktobra je prvo predstavljanje našeg potencijala prvim zainteresovanim koncesionarima. Kao što znate, rok predaje interesovanja je do 15. novembra. Vidjećemo kako će to ići. Kako sada stvari stoje imamo veliki broj interesovanja kredibilnih kompanija. Postupak će biti transparentan. I tu koncesiju će dobiti najbolja kompanija, sa najvećim potencijalom, ne samo investicionim nego i operativnim potencijalom: da za Crnu Goru obezbijedi nove avio destinacije, da se u Crnu Goru lakše i jeftinije dolazi i da se, naravno, iz Crne Gore lakše i jeftinije odlazi tamo gdje žele građani i turisti.

RTCG: U čitav posao davanja koncesije ušlo se uprkos protivljenju koalicionog partnera – Socijaldemokrata – koji imaju malo drugačiju viziju od Vaše: smatraju da se ta kompanija može održati uz kredit. Može li doći do problema u vladajućoj koaliciji nakon što aerodromi konačno dobiju koncesionara?

DUŠKO MARKOVIĆ: Vjerujte mi, ja sam kada sam na Vladi pokrenuo to pitanje i stavio jasno do znanja da ću insistirati kod nadležnog resora da pokrene pitanje valorizacije aerodroma, znao za jasnu i tvrdnu poziciju našeg koalicionog partnera koji ne podržava ovaj model valorizacije. To sam smatrao prirodnim, političkom pozicijom. Oni su do kraja ostali čvrsti u svom stavu da to možda nije najbolji model, da to možemo da radimo i sopstvenim snagama zadužujući se. Ja mislim da to nije bio dobar model. Većina u Vladi je podržala ovaj predlog, koalicioni partner je to prihvatio sa punim demokratskim i profesionalnim potencijalom. I sada svi zajedno čekamo rezultat toga. Dakle stav SD-a oko valorizacije aerodroma ni u jednom trenutku nije poremetio odnos u Vladi, nije poremetio odnos u cijeloj koaliciji, niti će poremetiti odnose ni u Vladi ni u koaliciji po ovom pitanju. Mogla bi doći jedino jedna negativna situacija ako bismo loše sproveli postupak izbora koncesionara. A mnogo je važno pitanje i mnogo je važan dobar koncesionar da sigurno tom smislu nećemo napraviti grešku.

RTCG: Kao dugoročno rešenje za nacionalnog avioprevoznika Montenegro Airlines pominjana je privatizacija. Prošle godine ste upravo Vi saopštili da je za Montenegro Airlines

zainteresovana velika evropska aviokompanija. Da li će vlada nastaviti da finansijski pomaže tu kompaniju i kakvi su dalji potezi?

DUŠKO MARKOVIĆ: Tačno je, čitavo ovo vrijeme bilo je različitih interesovanja za privatizaciju Montenegro Airlinesa, ali kada ozbiljni investitori dođu i pogledaju bilanse onda se uvijek postavi pitanje ko će da preuzme nastale dugove ili dugove iz prethodnog perioda da bi privatni investitor mogao ući u aranžman sa Montenegro Airlinesom. To nam je bilo krupno ograničenje i nikako nijesmo mogli doći u situaciju da dobijemo strateškog partnera za privatizaciju Montenegro Airlinesa. Vlada je paralelno sa tim podržavala Montenegro Airlines finansijski. Vi znate da je to veoma goruća tema političkih aktera i dežurnih kritičara Vlade svakoga dana u smislu „troši se državni novac u Montenegro Airlines koji je gubitaš“, „to je neodgovoran odnos i prema novcu građana i prema našoj ekonomiji“...

Ja želim samo da Vam dam nekoliko podataka: Hvala Vam što se postavili to pitanje, mislim da ovo treba da čuju građani. Montenegro Airlines je državna kompanija u stopostotnom vlasništvu. To je imovina ne samo Vlade nego imovina države, imovina građana Crne Gore. Mi smo obavezni da tu imovinu sačuvamo od propadanja i da stvorimo pretpostavke da se ona održi i valorizuje znajući da je Montenegro Airlines u ozbiljnim problemima zbog nastalih dugova iz prethodnog perioda. Ali to ne znači da jednog dana treba zatvoriti vrata i misliti da je problem završen. Ne! Ti su drugovi preko 80 miliona eura i oni ostaju obaveza Vlade ove ili svake druge Vlade. Zbog čega se mi ne odlučujemo na gašenje Montenegro Airlinesa, na njegovu likvidaciju, pa čak ni na stečaj kako nam neki preporučuju?

Govoriću samo o periodu za koji sam ja odgovoran: 2017. godine Montenegro Airlines je dovezao 558.000 putnika u Crnu Goru. 2018. godine preko 640.000 putnika je Montenegro Airlines dovezao u Crnu Goru. Na današnji dan Montenegro Airlines je dovezao [ove godine] 540.000 putnika u Crnu Goru. Trenutno prema Crnoj Gori leti trideset avio-kompanija. Sve ove uspjehe, kada je u pitanju turistička privreda – broj putnika, broj noćenja itd. – obavlja trideset avio-kompanija. Po ovim podacima Montenegro Airlines dovozi jednu četvrtinu gostiju u Crnu Goru, a ostalih 30 kompanija tri četvrtine. Dobri ekonomisti, finansijeri kažu da je direktni doprinos Montenegro Airlinesa crnogorskoj ekonomiji u finansijskom smislu, u ovom broju putnika, između 100 i 150 miliona na godišnjem nivou. A nas kritikuju i da li dajemo tri, četiri, pet ili petnaest miliona državne pomoći godišnje za tu kompaniju.

Želim da pošaljem poruku: bez obzira na neutemeljene kritike, bez obzira na jednostavnost u sagledavanju ovog problema, na nedobronamjernost, crnogorska Vlada neće ugasiti Montenegro Airlines! On je u interesu zaposlenih i velikog broja stručnih ljudi koji su tamo nastali. Montenegro Airlines je u ovih nekoliko godina proizveo školu pilotâ koji su danas referentni u cijeloj avio industriji globalno. Montenegro Airlines je proizveo na desetine inženjera i tehničara u avio industriji koji mogu biti od koristi ne samo crnogorskoj kompaniji nego i globalnoj avio industriji. To su benefiti koje naši kritičari ne razumiju – oni kritičari koji dolaze za platu svakoga mjeseca u Skupštinu, a ne znaju šta su radili toga mjeseca i da li su je zaradili.

Tako da šaljem poruku da Montenegro Airlines nećemo ugasiti. Zahvaljujem se zaposlenima u Montenegro Airlinesu na ovom naporu, posebno u ove tri godine jer su povećali promet, a

smanjili troškove. Ali istovremeno kažem da intenzivno radimo na pripremanju posebnog zakona, Lex specialisa, kojim ćemo omogućiti da u jednom srednjem roku od pet godina riješimo pitanja duga Montenegro Airlinesa koji se tiče i zaposlenih i aerodroma i svih onih sa kojima posluje Montenegro Airlines i stvoriti pretpostavke da on posluje sa uspjehom i, naravno, sljedeću pretpostavku da zainteresujemo strateškog partnera za privatizaciju.

To je moj odgovor ovima koji kukaju nad državnim novcem ne znajući da Montenegro Airlines godišnje doprinosi crnogorskoj ekonomiji sa blizu 150 miliona eura. Zamislite da se 600.000 putnika u jednoj godini ne doveze u Crnu Goru. Koliko je to manje radnih mjesta, koliko je to manje plata, koliko je to manje poreza i doprinosa u državni budžet i koliko bi to dovelo u rizik kvalitet odnosno redovnost isplata penzija, socijala i svih drugih primanja koje građani imaju iz budžeta. Suviše je kompleksna i složena priča, podaci su sasvim drugačiji od one paušalne i nedobronamjerne priče koju slušam svakoga dana kada je u pitanju Montenegro Airlines. Da li je trebao biti sa ovolikim dugovima? Ja mislim da ne. Ali on sada jeste, a odgovorna vlada mora da se po tom pitanju i o tom problemu odnosi odgovorno, a ne kukavički.

RTCG: Jedan od projekata od kojeg se mnogo očekuje jeste Autoput. Završetak Prioritetne dionice planiran je za kraj septembra naredne godine. Nedavno ste bili na trasi prilikom spajanja Mosta Moračica. Hoćemo li se naredne godine voziti prvim kilometrima autoputa ili je moguće probijanje roka?

DUŠKO MARKOVIĆ: Kada sam kada sam bio na Moračici zadnji put i kada sam imao jedinstvenu priliku da vidim taj grandiozni građevinski poduhvat imao sam sastanak sa glavnim izvođačem, podizvođačima, svim tijelima države koja prate realizaciju tog projekta i svi su rekli da će, pored određenih izazova koji se pojavljuju – klizišta na nekoliko lokacija i specifična geologija u nekim tunelima, prva dionica Autoputa građevinski biti završena do 30. septembra. I ja sam to saopštio javnosti. To znači da ćemo mi do tada imati završene sve tunele, završne sve mostove, završenu podlogu putnu, asfaltirano i, vjerujem, obezbijeđeno sveukupno napajanje – energetska, vodovodno i svako drugo. Da li će biti problema kod tehničkog prijema objekta za njegovu punu funkcionalnost zbog nekih procedura – rekli su mi da su te procedure Zakonom strogo propisane i da mogu biti duže od očekivanog. Ali u svakom slučaju, u građevinskom smislu, Autoput će biti završen, kako su mi rekli, do 30. septembra.

Ja se nadam da ćemo mi do tada naći odgovor i definisati model nastavka druge dionice autoputa od Mateševa do Andrijevice.

Crna Gora će iduće godine imati razloga da slavi jedan veliki građevinski poduhvat koji će donijeti neviđene koristi ne samo ovoj generaciji nego i budućim generacijama.

RTCG: Nedavno ste u parlamentu saopštili da kada je riječ o kreditu za autoput ne postoje otvorena pitanja, da ne može biti riječi o dužničkom ropstvu, kao i da je upravo taj projekat zaslužan za ovaj ekonomski rast koji ste pomenuli. Smatrate li ipak da on dugoročno može generisati dalji ekonomski rast?

DUŠKO MARKOVIĆ: Da odgovorim ovim kritičarima koji govore da Crna Gora može doći u dužničko ropstvo. Da li uopšte znaju koliko je Crna Gora za ove tri godine vratila državnog duga ino kreditorima? I da li iko govori o tome da je Crna Gora u ove tri godine vratila milijardu i četiri

stotine devedeset miliona eura stranog duga bez ijednog napora, bez ijednog rizika, bez dana zakašnjenja. Dakle, Crna Gora je država koja ima finansijski i ekonomski potencijal i koja odgovorno izvršava svoje međunarodne obaveze prema ino kreditorima. Sada zamislite kad nam spočitavaju da ćemo biti u dužničkoj krizi. Kada dospije kineski kredit 2021. godine, ta rata će biti na godišnjem nivou između 50 i 60 miliona eura. To je kredit na 20 godina, grace period šest godina. Njegovo dospijeće je, kako sam rekao, 2021. godine – prva rata, fiksna kamata od 2%. A mi smo u tri godine vratili milijardu i četiri stotine miliona eura i obezbijedili novac za sljedeću ratu u martu 2020. godine 500 miliona eura – to je dvije milijarde eura. Dakle, Crna Gora je ozbiljna država sa finansijskim i ekonomski potencijalom i ne možemo doći u dužničko ropstvo ne samo po kineskom kreditu nego ni po jednom kreditu.

Ali šta ćete Crna Gora ima puno zluradih pojedinaca, neznavenih u ekonomskom i finansijskom smislu, ljudi koji prizivaju nesreću, a ne koji se raduju radosti. Vlada ne želi da bude dio tog okruženja javnog, ne želi da učestvuje u jednom takvom javnom diskursu nego da svakoga dana radi da naša ekonomija raste po većoj stopi, da su naši prihodi u sljedećoj godini veći nego što su bili u prethodnoj, da imamo više radnih mjesta nego što smo ih imali u prethodnoj, da rastu plate, da rastu penzije, naravno, i da se Crna Gora izgrađuje.

Danas ko god dođe u Crnu Goru to vidi. Ja ne mogu da primim ni jednog državnika koji dođe u Crnu Goru, evo sada je prvi put u Crnoj Gori bio ministar ekonomije i energetike Njemačke [Peter] Altmaier koji je samo slijećući u Crnu Goru i dolazeći na sastanak oduševljen Crnom Gorom, njenom izgrađenošću, njenim redom, čistoćom itd. Naravno i mogućnostima. To samo nažalost ne vide neki u Crnoj Gori.

RTCG: Više puta ste izjavili kada govorim Autoputu kako je to sigurna investicija budućnosti i da vjerujete da neće ugroziti i životnu sredinu. Budući da ste, kako smo saznali, strastveni ribolovac vjerujete li da ćete i nakon izgradnje Autoputa moći da upražnjavate taj hobi na rijeci Tari, da projekat neće ugroziti riblji fond?

DUŠKO MARKOVIĆ: Apsolutno! Svaki put kada idem prema sjeveru tražim da prođem tim prostorom i da vidim šta se dešava u tom dijelu korita rijeke Tare. To nije Kanjon rijeke Tare. Kanjon rijeke Tare je od te pozicije pedeset i nešto kilometara.

Stvarno je tu došlo do određenih promjena zbog izgradnje stopâ jednog od najvećih vijadukata na trasi autoputa. Dakle, ne radi se o ekološkoj devastaciji. Radi se o intervenciji u koritu. Tu će biti za pola godine, za godinu, situacija ista kao što je nekada bila.

Vidite sada se ovdje rade stope za ovaj priključak na Autoput, ovdje na Smokovicu. Vidimo da je Morača s vremena na vrijeme mutna. Ali mora. Radi se stopa u koritu, nema gdje drugo da se radi. Ona ne ugrožava ekološki potencijal rijeke. Ona dovodi do određenih devijacija u građevinskom smislu pa i pomjeranja toka na kratak rok na malom prostoru.

Veoma sam osjetljiv na to šta se dešava sa našim rijekama kao što ste rekli i građanski, a ne samo profesionalno. Autoput neće ugroziti rijeku Taru. UNESCO nas nije u tom smislu opomenuo. UNESCO dolazi 30. [oktobra] u Crnu Goru. Ja imam sastanak sa njima. Razgovaraću o svim tim pitanjima. Mi nemamo rizika da ugrozimo rijeku Taru i njen Kanjon.

RTCG: Nedavno smo ipak svjedočili devastaciji drugih rijeka – Čehotine i Lima. Očigledno je da iako Vlada ulaže ogroman novac u saradnji sa evropskim partnerima za sanaciju crnih ekoloških tačaka kao društvo ili pojedinci nismo i dalje dovoljno ekološki svjesni. Šta ćete preduzeti dalje u toj oblasti kako bi se poboljšalo stanje i da li su strože kazne jedini način?

DUŠKO MARKOVIĆ: Pa ne, nijesu samo u pitanju kazne. Ovdje je u pitanju nedostatak kapitalne infrastrukture, najvećim dijelom nedostatak kapitalne infrastrukture. I drugo važno pitanje zaštite životne sredine i odgovornijeg odnosa je svijest pojedinca.

Kad je u pitanju kapitalna infrastruktura Vi svjedočite da mi sada u XXI vijeku radimo kolektor za prečišćavanje otpadnih voda u Kotoru, u Tivtu, radimo u Baru, radimo u Ulcinju – sada smo potpisali ugovor jedan preko dvadeset miliona eura. Uvijek kažem mojim sagovornicima: ne mogu da vjerujem da mi tek sad u XXI vijeku rješavamo pitanje kolektora u Perastu koji je i prije pedeset godina imao tu vrijednost koju ima i danas. Dakle, mi danas radimo ono što su propustile neke vlade pedesetih, šezdesetih, sedamdesetih godina kada je možda bilo i više novca, ali i više mogućnosti da se ovako kompleksni projekti sprovode na terenu. Mi radimo kolektore za prečišćavanje voda, uradili smo, u probnom je radu u Beranama koji treba da štiti rijeku Lim, završena je prva faza kolektora u Bijelom Polju koji bi, nadam se kada uradimo kolektor u naredne dvije godine, riješio pitanje rijeke Lima. Uradili smo kolektor za prečišćavanje otpadnih voda u opštini Nikšić i tako štitimo rijeku Zetu. Pokrenuli smo izgradnju modernog i savremenog kolektora u Podgorici vrijednog preko pedeset miliona eura da bismo sačuvali rijeku Moraču i Skadarsko jezero.

RTCG: Kada govorimo o ekologiji postoje brojni projekti za dobijanje energije iz obnovljivih izvora. Osim vjetroelektrane na Možuri najavljena je gradnja solarne elektrane u Ulcinju, najveće tog tipa u ovom dijelu Evrope. Kakvi su sve benefiti od tog na neki način zaokreta i šta čeka u budućnosti Termoelektranu u Pljevljima i resurse uglja u toj opštini?

DUŠKO MARKOVIĆ: U jednom trenutku je gradnja II bloka Termoelektrane bila skoro izvjesna. Čak smo dobili investitora. Nije došlo do realizacije zbog nezatvaranja finansijske konstrukcije. Na sreću, ja kažem, na sreću. Jer su se u međuvremenu stvari promijenile. Crna Gora je krenula u konsolidaciju svog energetskeg sektora radi obezbjeđivanja dovoljne količine energije i za građane i za privredu odnosno za njen razvoj. I onda smo vidjeli da mi imamo sasvim dovoljno potencijala u obnovljivim izvorima energije da ne koristimo prljave tehnologije i druge izvore energije koji zagađuju životnu sredinu. Jer smo se na kraju i obavezali Ujedinjenim nacijama kroz program klimatskih promjena da ispunjavamo obaveze i smanjujemo nivo CO₂ u vazduhu i kroz našu industrijsku proizvodnju. Okrenuli smo se vjetroenergiji i solarnoj energiji, već imamo dvije vjetroelektrane jednu od 70 MW i jednu od 50 MW, stvaraju se pretpostavke da, nadam se do kraja godine, počne gradnja jedne od najvećih solarnih elektrana u Evropi. Iz malih hidroelektrana smo dobili onaj potrebni nivo od 30% njihovog učešća u proizvodnji električne energije. Istovremeno je završen tender za novu vjetroelektranu na Brajićima koja će biti kapaciteta 100 MW. Imamo takođe ovdje u Vranićima interesovanje i brzo će biti raspisan tender za gradnju još jedne solarne elektrane od 50 MW. Elektroprivreda intenzivno radi na pripremi idejnog rešenja za rijeku Komarnicu i gradnju poslije dužeg vremena prve velike hidrocentrale. Mi zaista imamo ozbiljan potencijal u obnovljivim izvorima energije. U maju ove

godine, u periodu od 24. maja do 1 juna, smo svoju energiju trošili iz obnovljivih izvora energije – sve potrebe zadovoljili smo iz obnovljivih izvora energije jer je Termoelektrana bila u remontu.

RTCG: Jedan od projekata o kojem se malo govori u javnosti jeste izgradnja podmorskog kabla povezivanja energetske Crne Gore i Italije. Kad očekujete komercijalnu upotrebu i koliko saradnja sa Ternom, najvećim operatorom prenosa električne energije u Evropi znači eventualno za privlačenje budućih investitora u Crnu Goru?

DUŠKO MARKOVIĆ: Kada se govori o energetske sektoru kao jednom od ključnih ekonomskih grana odmah vas pitaju za podmorsko kabl i kažu da je to jedna od najpametnijih odluka crnogorske Vlade da se italijanskom Vladom odnosno sa Terenom uđe u taj projekat.

Crna Gora postaje tranzitno čvorište i tranzitna zemlja za izvoz električne energije sa ovog prostora prema Italiji i prema Evropskoj uniji. To je projekat koji je vrijedan preko osam stotina miliona eura i donijeće velike benefite crnogorske ekonomiji ne samo energetici.

Ono što je najnovija informacija je da je za 15. novembar zakazano ozvaničenje puštanja u rad podmorskog kabla. Znači on će biti u naponu 15. novembra i mislim da će taj trenutak obilježiti dva predsjednika – predsjednik Italije i predsjednik Crne Gore jednom video-konferencijom sa lokalitetâ. Dakle vjerujem da će 15. novembra biti dan koji će obilježiti početak rada kabla. Kao što znate naše konvertorsko postrojenje je u funkciji, dalekovod do Čeva je već pod naponom i očekujemo početkom iduće godine i taj projekat u punoj funkciji u cjelini i sa dalekovodom prema Pljevljima.

RTCG: Govorili smo brojnim projektima u ekonomiji koji bi kako se očekuje doveli do generisanja daljeg rasta što svakako stvara preduslov za povećanje zarada u dijelu javnog sektora. Ono što je aktuelno ovih dana jesu zahtjevi zaposlenih u školstvu i zdravstvu da im se povećaju zarade. Kazali ste da je Vlada suštinski posvećena tome, sindikati su poslali svoje predloge, Sindikat prosvjete i Ministarstvo prosvjete su se dogovorili da se u tom sektoru povećaju plate 9% dok Sindikat zdravstva traži povećanje zarada od početka naredne godine za oko 30%. Koliko su ti zahtjevi realni i ono što još bitnije ostvarivi?

DUŠKO MARKOVIĆ: Pa znate da sam uvijek govorio da će zarade u Crnoj Gori rasti u odnosu na realne mogućnosti i realne izvore. Kada smo govorili o onim efektima ekonomskog rasta zaboravio sam da Vam kažem da mi već treću godinu bilježimo suficit tekuće budžetske potrošnje. Mi ni jedan euro iz kredita ne usmjeravamo za zarade ili bilo koja druga davanja – penzije socijalu korisnicima. Nego to radimo iz izvornih prihoda. A sredstva iz kredita nam služe za otplatu duga, reprogram duga i naravno za kapitalne investicije u saobraćajnu, energetske, digitalnu infrastrukturu, obrazovnu i zdravstvenu.

Tako da plate mogu rasti samo na osnovu realnih izvora da nikada ne dođemo u situaciju kao što smo došli sa „zakonom o majkama“ gdje se populistički hvalilo jedim velikim normativnim dostignućem, velikom socijalnom politikom, a napravljen je dar-mar u finansijskom sistemu i napravljena je velika greška prema ženama i majkama koje smo istjerali sa tržišta rada i vratili ih u kuće da čekaju primanje od 200 – 300 eura na mjesečnom nivou.

Rekao sam da će doći vrijeme kada ćemo povećavati zarade i evo to vrijeme došlo. Drago mi je da je Ministarstvo po mojoj instrukciji i instrukciji Užeg kabineta kvalitetno završio razgovor sa Sindikatom prosvjete, da je usaglašeno povećanje u 2020. godini od 9%, u 2021. od 3% i sada nam ostaje da taj dijalog dovedemo do kraja sa zaposlenima u zdravstvu. Znam za te njihove zahtjeve, ne dovodim u pitanje opravdanost i cjelishodnost. Ali mi se moramo kretati u realnim okvirima i u okviru mogućnosti. Mi ne želimo da sada povećamo plate, a da ih iduće godine smanjujemo ili da ih smanjujemo kada prođu izbori. Mi želimo da povećamo plate kao izraz realne nove vrijednosti. Vi znate da su plate smanjivali svi u regionu, a mi ih nijesmo smanjili u godinama konsolidacije. Danas se u Srbiji hvale da povećavaju plate svim zaposlenima, a još nijesu dostigli nivo smanjenja plata od 2016. godine. Mi to nećemo da radimo i nijesmo smanjili penzije, nijesmo smanjili plate, nijesmo otpuštali radnike, nijesmo smanjili socijalu nego unapređivali socijalna davanja.

Dakle, vjerujem da ćemo u Sindikatu zdravstva imati dobrog partnera i da ćemo doći do jednog usaglašenog nivoa kao sa Sindikatom prosvjete koje je sasvim dobro i sasvim visoko.

Želim da Vam kažem da je prosjek zarade u prosvjeti nešto preko 400 eura, znam je značajno ispod 500 eura. Prosječna zarada u zdravstvu je preko 600 eura. Dakle, prosječna zarada u zdravstvu je iznad državnog prosjeka, a prosječna zarada u obrazovanju ispod državnog prosjeka. I mi smo imali razumijevanje sindikata i zaposlenih u obrazovanju. Vjerujem da ćemo ga imati i u zdravstvu. Imamo dobru komunikaciju sa svim sindikatima. Ja vjerujem da oni na isti način misle dobru Crne Gore kao što to mislimo mi u Vladi. Ali je velika razlika u nivou primanja između zaposlenih u zdravstvu i u obrazovanju. U obrazovanju mogu da primaju samo ono što im je kroz koeficijente, a u zdravstvu mogu da primaju zbog produženoga rada, noćnoga rada i drugih aktivnosti. Pitao sam u KBC-u kolika su najmanja primanja, ne plata nego primanje, ljekara specijaliste. Ono nije ispod 1.200 ili 1.300 eura.

Dakle, vjerujem da ćemo naći zajedničko rješenje i da je ovo veoma visok stabilan procenat rasta. Nadamo se da ćemo u 2022. ići sa novim povećanjima i prema obrazovanju i zdravstvu, ali ne želim da zaboravim i penzionere, zaposlene u Ministarstvu unutrašnjih poslova, Policiji Vojsci, vatrogascima... To su sve kategorije o kojima razmišljam svakoga dana mi u Vladi tražimo načina da popravimo njihov standard.

RTCG: U javnosti je veliko interesovanje izazvalo objavljivanje spiska funkcionera koji su ili dobili stan ili povoljan kredit za stan bi se pokazalo da mnogi od njih imaju i više nekretnina. Saopštili ste da ćete utvrditi da li je bilo propusta u tom procesu. Da li ste već neke evidentirali i šta ćete preduzeti u takvim slučajevima?

DUŠKO MARKOVIĆ: Prvo da kažem da je ta politika, stambena politika, zasnovana na zakonima i aktima Vlade. Dakle, to nije neka politika ad-hoc od slučaja do slučaja i sada Vlada svakog ponedjeljka ili svakog četvrtka se sjeti da nekome dâ stan. Dva zakona rješavaju pitanje rješavanja stambenih pitanja, Vladina odluka koja uključuje i funkcionere i zaposlene i naravno budžetska pozicija koja se mora planirati svake godine u okviru Stambene komisije. Dakle, nijesmo se ponašali neodgovorno i histerično sljedeći lične interese zaposlenih ili lične interese funkcionera nego smo to radili veoma osmišljeno kao najveći poslodavac u zemlji. Vlada mora imati, odnosno država mora imati, najbolje kadrove kod sebe. Svaka čast privatnom sektoru i

mi podržavamo privatni sektor, privatni sektor je važan i podsticajan i odlučujući za ekonomski život. Ali država mora imati najbolje kadrove kod sebe i te kadrove platiti, obezbijediti im sve uslove. Nijesmo to u stanju da uradimo uvijek.

Vidio sam sada kada su se ti spiskovi objavili, prvo se stvorila fama o objavljenom spisku iako su ti podaci svi u Agenciji za sprječavanje korupcije i bili su dostupni za sve. Ali naravno, želio se u ovom predizbornom periodu dati poseban akcenat tom pitanju jer je veoma osjetljivo za laičku javnost. Ali sam ipak vidio da je bilo nekih da kažemo nelogičnosti i nejednakosti u raspolaganju tim sredstvima. Kada su se oni objavili i kada sam čuo njihove aktere što znači da moramo preispitati našu politiku u tom smislu. Istovremeno smo dobili od Agencije za sprječavanje korupcije njihovu sugestiju da preispitamo naše zakonodavstvo i naše odluke koje se tiču dodjele stanova odnosno stambenih kredita, prihvatio sam to, formirao radnu grupu i brzo ćemo raditi na preispitivanju ovog modela.

Ali što je još važnije i želim to sada prvi put javno da saopštim: ja mislim da mi u Crnoj Gori moramo naći odgovor, nešto smo o tome govorili u okviru prvog pitanja, kako da zaustavimo mlade ljude da idu van Crne Gore u potrazi za većim kvalitetom života i većom sigurnošću. Stambeno pitanje je jedno od ključnih pitanja za mlade ljude posebno za one koji trebaju državi. To su ljekari, to su prosvjetni radnici, to su učitelji, to su inženjeri, to su dobri pravници, ekonomisti, to su istraživači i naučnici. Ako on u prvim danima svog profesionalnog rada, naučnog rada, stanuje privatno i ima probleme kako da plati kiriju ili ako formira porodicu kako da smjesti tu porodicu, a istovremeno treba da stvara i da radi. Razmišljamo o tome da pokrenemo jedan program gradnje stanova na čitavom prostoru države koje bi finansirala država ili sa privatnim partnerom ako bude bilo interesovanja gdje ćemo te stanove davati tim ljudima, mladim ljudima, ljudima sa potencijalom koji bi brže mogli naći posao van Crne Gore, ali bi ostali u Crnoj Gori ako bi mogli imati riješeno stambeno pitanje, ako bismo im omogućili tu priliku. Ne za stalno nego na korišćenje. Oni bi plaćali povlašćenu kiriju 10 – 15 godina, koliko bismo se dogovorili, dok ne riješe svoje stambeno pitanje. A u međuvremenu bi imali mogućnost da koriste stanove koje će praviti država.

Dakle, formirana je radna grupa, vjerujem da ćemo iduće godine imati zaokružen model. To bi značilo da će država raditi stanove u Beranama, u Bijelom Polju... za ljekare, prosvjetne radnike, učitelje, inženjere, mlade bračne parove i davati te stanove na korišćenje uz kiriju koja neće opterećivati njihov budžet. I istovremeno te ljude ostavljati da rade u Crnoj Gori da doprinose njenom napretku. Podržavam tu politiku.

Očigledno je bilo nekih devijacija. Otklonićemo ih, ali ćemo raditi i na novom modelu u ovom smislu kako sam govorio.

RTCG: Takođe polemike u javnosti izazvala odluka o uvođenju neradne nedjelje u trgovinama. Da li ste prilikom donošenja tog zakona odmjerili dobro potencijalne efekte po društvo u odnosu na potrebe ekonomije?

DUŠKO MARKOVIĆ: Apsolutno. Malo smo dublje razmišljali o toj odluci. Ne samo toj odluci. To su već svi zaboravili da smo mi na početku mandata Vlade promijenili radno vrijeme od 7:00 do 15:00 časova. Na taj način izlazeći u susret ženama, majkama koje imaju porodice kako bi stvorili

mogućnosti da budu više sa svojom djecom i sa svojom porodicom. To nas je opredijelilo i za neradnu nedjelju u trgovini zbog toga što tamo radi preko 80% žena, djevojaka, najviše majki koje nijesu u stanju nedjeljom da budu sa svojom djecom i sa svojom porodicom. Poredili smo to i sa prigovorima koji se tiču izgubljenog profita trgovačkih lanaca i svih koji rade u trgovini. Uzeli smo u obzir i njihovu kalkulaciju žene dobijaju ili zaposleni u trgovini dobijaju slobodan radni dan srijedom na primjer, četvrtkom ili petkom. Ali kakva je korist od tog slobodnog dana za ženu osim da čeka svoje dijete iz vrtića ili da ide za njega u vrtić, da čeka svoga supruga sa posla i da ne bude ni sa suprugom ni sa djecom. Nedjelja je jedini dan u kojem žena, majka može biti posvećena svojoj porodici i svojoj djeci, svom djetetu, svom suprugu. Na taj način doprinosimo kvalitetu života jedne porodice.

Mislim da ljudi u biznisu, u privatnom sektoru i u trgovinama ne razmišljaju na takav način. A mi smo baš razmišljali na takav način. I vjerujem da sada veliki broj i porodica i pojedinaca uživa u ovoj odluci.

Vidjeli ste podatak da u trgovini radi otprilike oko 37.000 zaposlenih. Od toga kažu da je 30.000 žena. Uzmemo prosjek da je broj prosječno članova porodičnog domaćinstva tri. Trideset hiljada puta tri to je devedeset hiljada. Danas 90.000 građana u Crnoj Gori uživa benefite neradne nedjelje.

A pošto ne živim izolovano od dešavanja u Crnoj Gori pitao sam neki dan neke od vlasnika trgovinskih lanaca: šta vam se dešava sa profitom prve dvije nedjelje neradnog dana? Rekli su: sačekajmo cijeli mjesec, ali su nam se prihodi povećali za 2,5% za ove prve dvije nedjelje. Dakle, nema gubitka prihoda, neće ih ni biti. Neće nas pripadati gubitkom radnih mjesta kao što nam kažu sada: odustanite od zakona o zabrani pušenja u prostorijama jer će biti izgubljena radna mjesta. Bolje da izgubimo radna mjesta nego da nam djeca obolijevaju i tragično završavaju. Pribavio sam podatke od ministra zdravlja: za tri godine smo mi preko deset i po hiljada građana Crne Gore uputili na liječenje inostranstvo. To je za tri godine 22 miliona eura. Zamislite da nemamo toliko bolesnih ljudi među kojima su i djeca i mlađi ljudi i šta bismo sa 21 ili 22 miliona mogli u tri godine da uradimo u Crnoj Gori. Koliko bismo novih radnih mjesta otvorili u odnosu na ona koja ćemo izgubiti u ugostiteljstvu. Samo prije neki dan smo 400.000 eura platili za liječenje jednog djeteta. Četiri stotine hiljada eura! A u posljednja tri mjeseca preko milion eura troškova je naš Fond zdravstva dao za liječenje troje djece. Dakle, život i zdravlje ne možemo upoređivati sa profitom i radnim mjestima jer novac koji će se sa zdravim čovjekom i pojedincem uštedjeti će otvoriti na hiljade drugih radnih mjesta možda ne u ugostiteljstvu i trgovini, ali u realnom sektoru.

RTCG: Prelazimo sada na političke teme: opozicija već duže vrijeme traži tehničku vladu što je i nedavno aktuelizovano. Hoće li biti tehničke ili rekonstruisane Vlade ili će izvršna vlast završiti mandatu aktuelnom sastavu?

DUŠKO MARKOVIĆ: Vi znate da moja politička stranka oko toga ima jasan stav ne zbog toga što se plaši tehničke vlade nego što je smatra necjelishodnom i neustavnom kategorijom koja nema smisla u izbornom procesu. Oni će reći: pa zašto ste prihvatili vladu izbornog povjerenja 2016. godine? Pa da, to je bila Vlada izbornog povjerenja, a ne tehnička vlada koja će sprovoditi izbore. Vlada izbornog povjerenja koja je trebalo da osnaži i izgradi povjerenje političkih aktera

na političkoj sceni u izborni rezultat jer je tu postojalo nepovjerenje, a ne kod građana. Građani imaju povjerenje u izborni proces. Ja mislim da je 2016. preko 73% građana izašlo na izbore. Danas da se održavaju izbori, po istraživanjima koje smo imali prije neki dan, 74% građana bi izašlo na izbore. Građani imaju povjerenje u izbore i znaju da oni koji pobijede na izborima rade u njihovom interesu i da oni predstavljaju većinu. Ali smo mi 2016. ušli u vladu izbornog povjerenja da bismo popravili povjerenje u političkim strankama kako bi zajedno i vlast i opozicija nakon izbora 2016. godine mogli da rade u interesu građana, a ne u dvije kolone. Nažalost, vidjeli ste kako se to završilo.

Ova tehnička Vlada kažu treba da sprovede izbore. Šta Vlada, evo pitam Vas, pitam građane: koja je uloga Vlade u izborima? Nema te uloge. Ko sprovodi izbore? Državna izborna komisija, opštinske izborne komisije. Ko ima posebne zadatke u sprovođenju izbora? Ima Agencija za sprječavanje korupcije. Jer primjenjuje zakon, poštovanje zakona o finansiranju političkih stranaka izbornih kampanja. Vlada nema nikakvu ulogu u izbornom procesu. Oni će reći: da, ali birački spiskovi su Ministarstvu unutrašnjih poslova. Jesu, ali ni jedan član Vlade nema pristup tom biračkom spisku. Nego imaju političke stranke, nevladine organizacije i svi zainteresovani kojima zakon dozvoljava. Dakle, Vlada nema nikakvu ulogu. Čuli ste gospodina [Nebojšu] Medojevića i još neke iz opozicije, iz Demokrata: Mi ćemo da uđemo u Vladu da im smetamo, da ne rade. Pa kako ćemo mi da radimo škole, da nastavimo projekte na završetku škola, kako ćemo da radimo Autoput, kako ćemo da obezbijedimo stabilnost javnih finansija, kako ćemo obezbijediti sredstva za povećanje plata i isplatu tih plata. Vlada to mora da radi. I drugo, vidite kakva je argumentacija u ovom Odboru koji ima zadatak da pripremi izbornu zakonodavstvo i da ga prilagodi preporukama OEBS-a i ODIHR-a.

Čuo sam podatak, jedan akter tog procesa kaže: u Crnoj Gori postoji 300.000 fantom birača. Zna li šta su „fantom birači“? To su lažni ljudi, sa lažnim identitetom. Tri stotine hiljada u biračkom spisku Crne Gore ljudi sa lažnim identitetom? A 2016. godine izašlo 380.000 na izbore. Znači 300.000 je lažnih ljudi u biračkom spisku crnogorskom. Može li to i jedna pamet da razumije? I ima li to ikakve logike? Evo ja sad kažem: ako ima jedan lažni identitet ili fantom birač u biračkom spisku ja ujutro podnosim ostavku. Nema! To su gluposti. Ja sam u periodu do izbora vlade izbornog povjerenja bio vršilac dužnosti ministra unutrašnjih poslova dok nije došao gospodin [Goran] Danilović. I mi smo tada, naravno, imali obaveze da i iščišćavamo birački spisak. I nabavljen je AFIS sistem koji automatski izbacuje imena – duple birače. Taj sistem je izbacio 87 pojedinaca koji nijesu duplo upisani nego imaju duple otiske. Danas ih je ostalo samo sedam i do tih sedam administracija ne može da dođe jer su negdje u inostranstvu.

Dakle, najčistiji birački spisak na planeti je naš birački spisak. Ali vidite u Skupštini, u tom Odboru umjesto da se izgrađuje povjerenje da se zakoni prilagođavaju preporukama ODIHR-a i OEBS-a, oni izmišljaju činjenice, lažne činjenice s kojima zbunjuju javnost. Zamislite u Šavniku, kažu, problem je sa fantom biračem, sa lažnim biračem. U Šavniku gdje svako svakoga poznaje jer svako svakoga sretne po četrdeset puta u toku dana. I zamislite na izbora da neko dođe sa tim lažnim identitetom da glasa u Šavniku. Ili bilo gdje drago.

Zbog toga tehnička Vlada nije opravdana. Mi treba da idemo u drugom pravcu: da ojačamo Državnu izbornu komisiju, da ojačamo Agenciju za sprječavanje korupcije, da ojačamo opštinske

izborne komisije, da obezbijedimo adekvatan i provjeren uvid u birački spisak i svaku njegovu promjenu i neće biti problema – ko pobijedi srećno mu bilo.

RTCG: Upravo je Odbor za reformu izbornog zakonodavstva nastavio rad na izradi zakona iz te oblasti sa dijelom opozicije. Vrijeme prolazi, a dogovor čini se da nema ni na vidiku. Vjerujete li ipak da je moguće postići konsenzus obje strane do 15. novembra?

DUŠKO MARKOVIĆ: Konsenzus je lako postići. Znae zbog čega. Zbog toga što su već i u prethodnim periodima i u okviru prethodnih izbora OEBS i ODIHR saopštili da Crna Gora ima dobro izorno zakonodavstvo i da su izborni rezultati u skladu sa procedurama i izbornom voljom građana. Odatle je nekoliko, ja mislim dvadesetak, preporuka za unapređenje tog izbornog zakonodavstva. Jedna od tih preporuka tiče se izmjene Ustava. Mislim da ona nije realna. a ostalo je sve moguće uraditi praktično za petnaest dana ako postoji politička volja. Dakle ja želim i vjerujem da će te političke bolje biti, da je to u interesu svih u Crnoj Gori ne samo opozicije i vlasti nego zajednički interes. Mi smo danas vlast, ali sutra ćemo biti opozicija. Ne treba pripremiti uslove, ne mogu se pripremati uslovi, za izbor da bi pobijedila opozicija nego da bi građani glasali slobodno i da bi vlast preuzeli oni za koje su se građani opredijelili. A ne da pripremate izborne rezultate na kojima će pobijediti opozicija, a izgubiti vlast odnosno zakonodavstvo. To je nelogično. Ako se odmaknemo od tog pristupa da izorno zakonodavstvo treba mijenjati u smislu da vlast ne može nikako da pobijedi. a da opozicija dobije u svakom slučaju – onda uspjeha nema. Ako se žele fer izbori i ako se želi poštena volja građana onda se za petnaest dana može doći do dogovora. Želim da vjerujem da će se to desiti.

RTCG: Jedan od akata koji će, kako je nezvanično najavljeno, biti ubrzo u skupštinskoj proceduri jeste Predlog zakona o slobodi vjeroispovijesti. Nedavno ste imali sastanak sa mitropolitom Amfilohijem nakon kojeg je saopšteno da će Vlada i Mitropolija nastaviti dijalog o preporukama Venecijanske komisije. Prije otprilike godinu razmijenili ste međusobno oštre poruke sa mitropolitom Amfilohijem. Da li se ovaj vaš sastanak može tumačiti kako ragbi zeka usvajanju zakona i rješavanju statusa pravoslavne crkve u Crnoj Gori?

DUŠKO MARKOVIĆ: Nažalost ne! Nažalost ne. Ali ono što je važno je da je Crna Gora pripremila konačno dobar zakon, zakon koji je rađen u saradnji sa ekspertima Savjeta Evrope, zakon na koji je pozitivno mišljenje dala Venecijanska komisija. I mi smo naravno ne samo u duhu preporuka Venecijanske komisije nego i onoga što je kapacitet Vlade i naše politike prije nego što taj zakon prosljedimo Skupštini htjeli da nastavimo dijalog sa vjerskim zajednicama u Crnoj Gori do njegovog slanja parlamentu.

Naravno, najviše otvorenih pitanja imamo, i ne samo otvorenih pitanja nego i neslaganja. sa Mitropolijom crnogorskom odnosno Srpskom pravoslavnom crkvom u Crnoj Gori.

Ja sa Mitropolitom uvijek oštro polemishem na ključnom pitanju poštovanja zakone države. Ne možete se u jednoj državi ponašati anarhično, nepoštovati zakone, nepoštovati procedure i nepoštovati državu, nepoštovati izbor i volju njenih građana. Dakle, Mitropolit sa njegovim sveštenstvom ne cijeni ono što je Crna Gora danas - evropska država. Mitropolit nipodaštava ono što je danas činjenica – da je Crna Gora danas članica NATO-a, u društvu najrazvijenijih

zemalja planete. On i dalje ne želi da prihvati Crnu Goru kao nezavisnu državu. Bez obzira na sve. I što je najgore Mitropolija i on ne poštuju ni jedan nacionalni zakon.

Pitao sam ga: mitropolite, zaista da li Vi mislite da mi ne možemo i da država nema snage da vaše nezakonite intervencije u prostoru spriječi i da vaše nelegalne objekte koje ste izgradili sruši. Možemo to uraditi za jedan dan, za jednu noć. I krstionicu i crkvu na Rumiji i sve druge crkvice koje gradite po Crnoj Gori bez zahtjeva državi i bez saglasnosti države. Ali ne želimo to da uradimo. Želimo da u dijalogu dođemo do rešenja koji je u interesu i crkve i države i da crkva radi svoj posao po Ustavu, a država svoj posao po Ustavu.

Nažalost, kada razgovaramo u četiri oka i u prisustvu saradnika postoji neka vrsta, da kažemo, saglasnosti. Ali nakon toga očigledno se nastavlja po starom.

Ono što ja želim da kažem: mi ćemo nastaviti još jedno kratko vrijeme da diskutujemo. Ako ne bude saglasnosti, ne bude spremnosti na dijalog zakon će biti u Skupštini. Onda ćemo silom zakona dovesti k poznaniju prava sve u Crnoj Gori pa i Mitropoliju crnogorsko-primorsku.

RTCG: Američki državni sekretar Majk Pompeo nedavno je posjet posjetio našu zemlju. Koliko posjeta visokog američkog zvaničnika, prva na tom nivou, znači za pozicioniranje Crne Gore onako kako su cijenili pojedini analitičari kao oslonca stabilnosti i konsolidacije odnosa u regionu?

DUŠKO MARKOVIĆ: Državni sekretar Pompeo je došao u partnersku zemlju – Crna Gora je članica NATO-a kao što su i Sjedinjene Američke Države. Mi više ne razgovaramo na isti način kao prije toga. Mi smo danas partneri NATO-u, i to ozbiljni partneri. Šta mi je rekao državni sekretar u svim razgovorima? Da je Crna Gora kredibilna članica NATO-a, da ispunjava svoje obaveze i da je dostojna da doprinosi vrijednostima Alijanse na cijeloj planeti kao što to rade i druge zemlje, članice, mnogo veće ekonomske snage.

Dakle, sam dolazak sekretara Sjedinjenih Američkih država u Crnu Goru je znak da je Crna Gora ostvarila svoje nacionalne državne ciljeve, da smo samostalni, da smo u društvu najrazvijenijih da dijelimo demokratske vrijednosti savremenoga čovječanstva i da njima doprinosimo i da smo partner, a ne neko ko je na nekoj listi i zemlja koja čeka da joj se daju direktive u kom pravcu treba da ide.

Njegova posjeta je, kao što i posjeta ministra ekonomije Altmajera, kao što i sami vidite, potvrda međunarodne pozicije Crne Gore, njenog državnog i nacionalnog kredibiliteta i naravno njene ukupne perspektive.

Visoki svjetski zvaničnici dolaze u Crnu Goru kao u partnersku zemlju, a ne zemlju u kojoj će ostavljati naloge na stolu.

RTCG: Kada je riječ o regionu na nedavno završenim parlamentarnim izborima na Kosovu slavilo je Samoopredjeljenje Aljbina Kurtija koji je odmah nakon izbora izjavio da demarkacija sa Crnom Gorom za njega nije zatvorena i da se nada sastanku sa Vama ubrzo pošto postane i premijer zvanično. Da li je za Crnu Goru to pitanje zatvoreno ili postoji prostor za novi dijalog na tu temu?

DUŠKO MARKOVIĆ: Ugovor o demarkaciji je potvrđen u kosovskom i u crnogorskom parlamentu. Oko njega nema diskusije. Znači na to pitanje je stavljena tačka.

Ono o čemu možemo razgovarati je povlačenje granične linije u odnosu na situaciju na terenu za koju na, daje pravo ovaj Sporazum o granici. To nije pitanje granice nego pitanje razgraničenja odnosno povlačenja granične linije. I mi ćemo, naravno, u tom procesu saslušati njihove predloge, vjerovatno ćemo mi imati naše.

Radujem se pozitivnim porukama koje je pobjednik na izborima na Kosovu, gospodin Kurti, poslao prema Crnoj Gori. Crna Gora je uvijek spremna za dijalog, uvijek spremna da čuje drugu stranu, ali naravno i da beskompromisno i dosljedno brani svoju poziciju i svoj interes.

RTCG: Za kraj, Vaša ocjena stanja u evropskim integracijama naše države osobito nakon odluke Brisela da ne otvori i pregovore sa Sjevernom Makedonijom i Albanijom. Koliko dalje napredak u ovom procesu zavisi od nas, a koliko je uslovljen samim komplikovanim odnosima unutar Unije?

DUŠKO MARKOVIĆ: Dosta toga zavisi od nas. Puno toga zavisi od nas. ali ne samo od nas jer je to proces koji vode dvije strane – Evropska unija i Crna Gora na osnovu sporazumâ koje smo potpisali otpočinjući pregovore.

Ja mislim da je to strateška politika Evropske unije da ona ne može biti tehnički proces iako se on podrazumijeva, da se napredovanje u tom procesu mora odvijati prema zaslugama i rezultatima, ali istovremeno kada ostvarite rezultate. kada imate napredak – da se on verifikuje.

Sa druge strane, Crna Gora je tu napravila krupan iskorak. Došli smo do jednog neotvorenog poglavlja i za njega smo bili spremni već, evo, godinu dana. Razumijemo evropski kontekst i probleme u kojima se nalazi Evropska unija sada vezano za Brexit, za ekonomsku krizu, za unutrašnje probleme koji se tiču funkcionalnosti. Mi ne vjerujemo da će politika proširenja biti dovedena u pitanje. Crna Gora će se prema njoj i dalje odnositi kao prema svom strateškom prioritetu. Mi nećemo zastati ni sa jednom svojom aktivnošću nego ćemo ih čak pojačati. I naravno, ubijedićemo naše evropske partnere da je politika proširenja od interesa i za zemlje kandidate, ali za samu Evropsku uniju.

Kontakt: Služba za odnose s javnošću Vlade Crne Gore
T: +382 20 482 828
E: pr@gov.me